

hmeljar

»HMEZAD«

**GLASILO HMELJARSKE
ZADRUGE z o. j. v ŽALCU**

ŽALEC, APRIL 1947

Leto II.

Štev. 4

 Pogled na hmeljarsko
razstavo v jeseni 1946

Načrtovanje hmeljarstva

Na nedavni konferenci v Beogradu so razpravljali o bodočem izvozu hmelja iz Jugoslavije. Ob tej priliki so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Za izvoz iz Jugoslavije pride v poštev prvenstveno savinjski hmelj, ki ga v celoti izvozi »HMEZAD«, hmeljarska zadruga z o. j. v Žalcu.

2. Z banaškimi hmeljem se krijejo v celoti domače potrebe. Eventuelne preseške izvozi pod znamko »Banaški hmelj« tudi »HMEZAD«, hmeljarska zadruga z o. j. v Žalcu.

3. V prihodnjem letu se obnovi površina hmeljskih nasadov v Savinjski dolini za 400 ha; v Banatu za 100

do 120 ha, in sicer na oni površini, kjer in v kolikor še obstojajo žičnice. Hmelj se v Banatu goji v celoti na žičnih napeljavah, ki stojijo sedaj brez haska.

4. Pridelovalcem se za stalno zagotovi prevzemna cena hmelja vsaj na osnovi pridelovalnih stroškov. Na ta način je hmeljarjem v bodoče zagotovljeno plačilo za vloženo delo in investicije ter se jim ni treba bati, da bi se še kdaj povrnili časi, ko je hmeljar v brezcenje dajal svoje blago.

Ker je z navedenimi sklepi postal položaj za hmeljarje osiguran, pozivamo vse one tovariše, kateri imajo možnost, da še letos povečajo in obnovijo svoje nasade.

Pohitite s sajenjem prvoletnika

Vse zadržnike, ki bodo letos sadili hmelj, opozarjamo, naj to store, čim je polje dovolj osušeno in so sadeži na razpolago.

Pomlad je letos zapoznala in se s poznim sajenjem še bolj zateza rastna doba hmelja. Tako se omeji možnost razvoja vrhnjih delov rastlin in s tem v zvezi zakorenitev.

Zgodaj zasajen prvoletnik lepo vzhaja in ne trpi

suše. Ne odlagajte na maj s sajenjem, ko bodo druga kmetijska dela že končana. Hmelj je naša glavna pridobitna panoga in je ne gre zanemarjati.

Nekateri sadijo po dve sadiki, ki jih celo zvežejo v zmoti, da se bodo skupaj zrasle. Priporočati je saditev gotove količine rezervnih sadik na drugi strani prekleje, kar se je letos, ko so prvoletniki slabo prezimili, izkazalo za zelo umestno.

Gnojenje s plinom

Spet si je nekdo nekaj izmislil, porečete. Včasih si poznal le hlevski gnoj, potem je prišlo apno, nato razne soli, zdaj pa celo že plin.

V bistvu ni vse to nič novega, ker vemo že dobrih 70 let, da usvajajo zelene rastline iz zraka plin ogljikovo kislino, ločijo s pomočjo sončne svetlobe ob prisotnosti listnega zelenila del ogljika od kisika, ki ga izdihajo, iz ogljika pa grade ob prisotnosti vode škrob, sladkor in les.

Danes gre vsa težnja — piše pod zgornjim naslovom sovjetski akademik B. A. Keller — kmetovalcem-stahanovcem, da dobijo visoke donose s pomočjo gnojenja in kmetijske tehnike sploh. So pa mar s tem že pokrite vse potrebe kulturnih rastlin in bi se mar ne dale rastline prisiliti, da upijejo in izkoristijo več sončne svetlobe, da nam zgradijo potrebne produkte.

Vzemimo, da je dobilo zemljišče vsa potrebna gnojila: dušična, fosforna in kalijeva. Mar ni potrebno nuditi rastlinam za tvorbo škroba, sladkorja in lesa še ogljika v obliki ogljikove kisline. In res so pokazali poizkusi naslednje: Če damo pri gojitvi fižola, krompirja ali ovsu zraku, ki jih obkrožuje 3 do 8 krat več ogljikove kisline, kakor jo je stalno v zraku (tri stotinke odstotka), jo zeleno listje usrkava prav tolikokrat več. Pa poreče kdo, se mar da tudi kulturnim rastlinam na polju dovajati več ogljikove kisline. Od kod torej prihajajo nove količine tega plina v zeleno listje rastlin?

Tu se nam odkriva v novi luči uloga tal, zemlje, za prehrano rastlin. Te vlečejo s pomočjo korenin iz zemlje vodo in v njej raztopljene rudninske soli. Poleg tega pa obdelana zemlja izloča mnogo ogljikove kisline, ki prehaja v listje rastlin in jim nudi plinsko gnojilo.

Zamislite si polje v ranem poletnem jutru. Dobro obdelano zemljišče, pognojeno, toplo in vlažno, jako diha. Zeleno listje, obrnjeno s svojo spodnjo stranjo k zemlji, se nahaja tik njene površine. Na spodnji strani je listje gosto posejano z malimi odprtini, ki jim pravi rastlinska veda stome = usta. V tem času so ta odprta. Skozi nje prihaja v zeleno listje ogljikova kislina, ki obilno puhti iz zemlje. In tu, v zelenem, mehkem delu listja se odigrava velika tajna narode. Tu se s pomočjo sončne svetlobe razkrajajo ogljikova kislina in se stvarja škrob, ki služi kot temeljni gradnik rastlinskega ogrodja nešteti celic.

Da dobijo rastline iz zemlje obilno ogljikove kisline, mora tlo zelo dihati. Pri tem dihanju igrajo glavno vlogo mikrobi in posebno bakterije. Da si moremo predočiti, kako obilno dihajo bakterije, moramo vedeti, da te sorazmerno svojemu malemu telesu izločajo 200 krat več ogljikove kisline kakor človek. Zares je vsaka bakterija neverjetno mala, zato pa jih je nešteto v zemlji. Tako so poleg Saratova ugotovili v 1 gramu zemljišča hrastovega gozda 3 milijarde mikrobov. Pripomniti moramo, da je to število še vedno manjše od resničnega, ker znanost danes še ne more točno ugotoviti števila vseh mikrobov, ki se nahajajo v zemljišču in se kaj hitro prilepijo na drobce zemlje.

Potemtakem je treba, da bi dobile kulturne rastline na polju več plinskega gnojila, pomagati koristim bakterijam, da se v zemlji bolj množijo in močnejše dihajo.

Kako jim moremo pomagati?

1. Da globoko preorjemo zemljo. Njena struktura (zlog) mora biti takšna, da voda in zrak lahko prodirata

v globino. Zrak in delno tudi kisik v njem, sta neobhodno potrebna za dihanje bakterij in drugih mikrobov. Prav tako je zrak potreben za dihanje korenin kulturnih rastlin. (Iz Belgije so nam poročali, da je letos zaradi mraza poginilo mnogo hmeljskih rastlin. Isto se čuje iz Anglije. Vse pa kaže, da teh poškodb ni napravil mraz, temveč voda, ki je zalivala daljšo dobo hmeljišča in tako onemogočila dihanje hmeljske korenike.) Brez dovoljne količine zraka se koreninje rastlin slabo razvije in zato slabo vsrkava vodo in hranilne rudninske snovi.

2. Da je v zemlji dovolj organskega gnoja to se pravi hlevskega gnoja ali rastlinske gmote pri zelenem gnojenju. Tu moramo posebno poudariti velik pomen organskega gnoja. Za svoje dihanje in tvorbo ogljikove kisline morajo dobiti bakterije od nekod ogljik. Dobivajo ga od razpadanja in raztvorjanja organskih snovi v zemlji. Organski gnoj namreč povečava poleg drugih koristnih delovanj količino ogljika v zemlji in tako podpira gnojenje z ogljikovim plinom.

3. Da z namakanjem suhih zemljišč pomagamo koristnim bakterijam, da se hitreje množijo. Seveda moramo pri tem paziti, da se zemlja ne zamočviri, ker bi tako ne prišel kisik do korenin.

Po teh treh točkah nam postane jasen velik pomen organskega gnojenja rastlin, ki so ga uvedli v kulturo rastlin sovjetski kmetovalci-stahanovci.

Znano je, da se rastline bujno razvijajo v toplih gredah. Poleg toplote dobijo le-te obilico plinskega gnojila iz razpadajočega gnojila, ker se ne more izgubiti v ozračje iz pokritega prostora. Toda napredek je šel še dalje. Danes se v vrtnarijah že gnoji s »suhim ledom«, to je z ogljikovo kislino v trdnem stanju, ki jo dobimo iz plinastega pod visokim pritiskom in nizko temperaturo. Pod normalnimi pogoji pa le-ta spet prehaja v plin, ki ga rastline kot važno hranilo željno vsrkavajo. Velike množine plinskih ogljikovih spojin izpuhtevajo v zrak iz tovarniških dimnikov. Že so izdelani postopki, kako se dajo ti plini, očiščeni škodljivih primesi, prevoditi v rastlinjake za plinsko gnojenje rastlin, ki se tam gojijo.

Tudi v hmeljarstvu smo pričeli načrtno gospodariti

Pod gornjim naslovom je prinesel »Slovenski poročevalec« 18. marca 1947 članek, ki ga je napisal in podpisal neki tudi Kač. Nepoznavalci razmer so ga vtikali v žep našemu tovarišu uredniku. Člankar se ni udeležil naših sestankov, temveč je zapisal, kar so mu drugi pravili o njih. Seveda je postavil temu primerne izmaličene trditve, za katere naš tovariš urednik ne nosi nobene odgovornosti, ker jih je šele naknadno čital v listu. Hmeljarje opozarjamo, da so njegovi članki v drugih listih vedno podpisani z njegovim polnim, po avtorskem pravu zaščitenim imenom Janko Kač.

Hmeljna komisija za Slovenijo poziva vse hmeljarje, da točno izpolnijo statistične pole in označijo tudi število hmeljev, ki jih bodo potrebovali za prihodnje leto, da jim te moremo zasigurati.

Za boljši hlevski gnoj

(Nadaljevanje in konec.)

V splošnem poznamo dva načina priprave gnoja, ki se pa lahko še izpopolnita z dvema posebnima postopkoma, in sicer:

1. **Mlačna godnitev po Henkelu**, pri katerem se gnoj nalaga v četverokotne manjše kupe ali v oboje.

2. **Vroča godnitev po Kranzu**, ki da žlahtni gnoj.

Oba načina pa se lahko še izboljša:

a) z **namakanjem gnoja**, ki je podobno švicarskemu postopku pri napravi gnojnične mešanice blata in scalnice (Gülle);

b) s **pokrivanjem gnoja z ilovico** po češkem načinu.

Mlačna godnitev v četverokotnih kupih.

To je najbolj preprost način umnega gospodarstva z gnojem. Iz hleva pride gnoj na gnojišče, kjer ga zlagamo na četverokotni prostor ne večji od 2—4 m², na manjših kmetijah tudi le 1 m². Tu ga stlačimo vsak dan, dokler ne doseže višine 2—3 m; tako nastane stolp gnoja. Pri manjši površini zlagamo v začetku le do polovice višine; šele ko je več takih kupov postavljenih, da se medsebojno podpirajo, nadaljujemo z nalaganjem do nameravane višine. Ko smo to dosegli, pokrijemo vrh z zemljo, da preprečimo dostop zraka in izpuhtevanje amonijaka ter zvišamo pritisk.

Na ta način zložen in takoj stlačen gnoj je podvržen **mlačni godnitvi ali kipenju**, ki zaradi pomanjkanja zraka nastopi takoj.

Vroča godnitev ali naprava žlahtnega gnoja.

Da nastane žlahtni gnoj, se mora godniti pri višji toploti. V ta namen zložimo plast gnoja na rahlo do višine 80 do 100 cm in jo pokrijemo z lesenim pokrovom. Zaradi dostopa zraka se tekom dveh do treh dni gnoj ogreje na 60° C. Toplino v kupu treba s toplomerom stalno nadzorovati. Ker moramo pri tej višini nalaganje gnoja na kup prekiniti, da dosežemo določeno toploto, zlagamo več kupov naenkrat. Ko je rahlo zloženi kup dosegel 60° C, ga temeljito stlačimo in naložimo nanj zopet enako visoko plast. Tako pride na kup plast za plastjo 3—4 m visoko. Da dosežemo to višino, je večkrat potrebno do 10 plasti, kar je odvisno od vrste gnoja in stelje. Vsako plast moramo takoj pokriti z lesenim pokrovom, da se hitreje ogreje. Zunanje strani kupa je najbolje obdati z deskami; če teh ni, jih dobro stlačimo z blatom.

S tem, da se je gnoj močno ugrel in bil v tej vročini močno stlačen, je tako rekoč pasteriziran, ker so bile v njem z vročino uničene škodljive bakterije. Tak gnoj se na gnojišču ohrani po več mesecev, ne da bi izgubil na svoji vrednosti; tudi nima neprijetnega vonja in je zelo učinkovit.

Na večjih posestvih so si za ta način zgradili posebna pokrita gnojišča z oddelki, ki so pa za kmečka posestva predraga. Kljub mnogim prednostim se je ta postopek le malokje mogel uveljaviti. Zahteva namreč razen drage stavbe tudi še izvežbanega gnojarja, ki pazi, da gnoj ni vlažen in ne plesniv, pa tudi ne suh, ker tedaj postane vroč in tako izgubi mnogo hranilnih snovi.

To sta dva glavna načina umnega ravnanja s hlevskim gnojem, ki dasta oba visoko vreden hlevski gnoj. Oba pa lahko še izpopolnimo, ki vrednost gnoja še povečajo. To je namakanje in pokrivanje z ilovico po češkem načinu.

Namakanje.

Če je v gnoju preveč stelje, mora biti dobro ovlažen, predno ga začnemo nakladati na kupe za godnitev. Namakanje gnoja se izvaja na ta način, da napravimo v bližini gnojišča cementno jamo ali korito za gnojnice ali gnojno vodo. V njej namočimo slamnat gnoj, predno ga naložimo na kupe, da preprečimo prehitro ugotenje in omogočimo enakomerno godnitev. Ta pripomoček izboljša torej ravnanje z gnojem, pospešuje pravilno kipenje in prepreči izgubo hranilnih snovi. Tako namočen gnoj pridobi prav znatno na svoji vrednosti.

Pokrivanje z ilovico.

V kupe ali stebre zloženi gnoj se zavaruje še bolje, če ga pokrijemo s tekočo ilovico ali ilovnatu kašo, ki jo s posebno brizgalno nabrizgamo po vrhu in ob strani kupa. Tako je ves kup obdan s plastjo mokre ilovice, ki prepreči dostop zraka in izpuhtevanje amonijaka. Praktično se to izvaja na ta način, da se blizu gnojišča za napravo ilovnate kaše izkoplje jama, v katero navozimo vode in ilovice. Ko je kup gnoja gotov, ga obrizgamo z ilovico. Ko se ta osuši in razpoka, ponovimo to delo, da ostane gnoj vedno zavarovan pred zunanjimi vplivi. Za tako ravnanje z gnojem je pa potrebna posebna brizgalna, ki enakomerno obda gnoj s tanko plastjo ilovice. Na podoben način postopajo Kitajci s svojimi kompostnimi kupi, ki jih pa ne obrizgajo, temveč obmečejo z ilovico.

Tudi ta postopek znatno izboljša kakovost gnoja pri godnitvi. Da si prihranimo brizgalno, lahko ilovnatu kašo tudi kar namečemo na gnojni kup podobno kakor omet na zid.

To so torej postopki, ki še dandanes uporabljajo v modernem kmetijstvu zaradi čim boljše ohranitve gnojilne vrednosti hlevskega gnoja. Kateri izmed njih je za praktično uporabo v naših kmetijskih razmerah najprikladnejši, pa je odvisno od položaja in stanja kmetije.

Gnojilna vrednost različnih vrst gnoja.

Kateri opisanih načinov dá najboljši gnoj, nam pove naslednji poizkus, ki je bil izveden na nekem veleposestvu.

Na tem posestvu so hlevski gnoj vsak dan stehali in ga razdelili v tri enake kupe po 450 stotov. Na prvem kupu so gnoj vsak dan razgrnili po gnojišču in ga stlačili, kakor se je dosedaj navadno delalo pri umnem ravnanju z gnojem. Kup je dosegel višino 1,75 m. Druga gnoja so zlagali na polovico gnojišča, ga stlačili in nagomilili 3 m visoko. Tretji del gnoja so uporabili za vroče godenje, kakor se napravlja žlahtni gnoj; zlagali so ga torej na manjše kupe, ga šele po treh dneh stlačili in dosegli 3,75 m visoke stebraste kupe. Po štirimesečnem ležanju so gnoj iz vseh treh kupov znova stehali, kemično preiskali ter ugotovili izgubo. Prvi kup je izgubil na teži 36 % in gnoj je vseboval le 0,43 % dušika, drugi kup je izgubil na teži 27 % in vseboval 0,57 % dušika, tretji kup pa je izgubil le 21 % svoje teže in njegov žlahtni gnoj je imel 0,60 % dušika.

Vse tri načine smatramo za pravilno ravnanje s hlevskim gnojem in vendar je med njimi precejšnja razlika v gnojilni vrednosti uležanega gnoja. Najboljši gnoj izkazuje le eno petino izgube na teži, najslabši pa skoro dve petini. Izguba na dušiku pa znaša pri najslabšem eno tretjino več kot pri najboljšem. Kako velike morajo biti šele izgube pri slabem ravnanju z gnojem, ki je pri nas še precej razširjeno, si lahko vsak sam predstavlja.

Zelo poučen nauk nam nudi tudi drugi način rav-

nanja, pri katerem je bil gnoj zložen le na polovico površine prvega. Kljub temu se je glede svoje vrednosti znatno približal žlahtnemu gnoju. Iz tega sledi, da se da doseči visokovreden gnoj tudi brez posebnih dragih priprav in sitnega dela.

Za naše razmere najpripravnejši način.

Vsak kmet, vsak bajtar, ki ima par repov v hlevu, si lahko na preprost način, ki ga ne stane nič več dela kakor dosedaj, pripravi visokovreden gnoj, ki glede gnojilne vrednosti ne bo mnogo zaostajal za žlahtnim gnojem. Gnoj se enostavno spravi vsak dan sproti iz hleva na gnojišče, tamkaj zloži na čim manjši prostor (1—4 m², kolikor je pač živine) in dobro stlači. Ko je kup dosegel višino 1—1½ m, ga pokrijemo z zemljo, tik njega pa začnemo zlagati nov kup do enake višine, potem tretji in četrti. Ko so ti štirje gotovi, začnemo gnoj nalagati ponovno na prvi kup do 2 m visoko, enako na drugi, tretji in četrti. Ob koncu izravnamo vrhnjo plast ter jo pokrijemo z zemljo. Zunanje stene gnojnih kupov pokrijemo s smrečjem, s slamo ali drugo steljo, da preprečimo osuševanje gnoja in izpuhtevanje amonijaka. Tako je kup napravljen in potem pustimo gnoj godniti. Nadaljnje živalske odpadke odkladamo na drug prostor, podobno kakor smo to delali pri prvem kupu.

Marsikdo bo vprašal, čemu tako skrb za gnoj, ko so pridelki itak brez cene? Res je, da kmet ne dobi toliko za svoje pridelke, da bi mu bil trud poplačan. Toda kljub temu mora skušati doseči iz svoje zemlje čim več, da si pridela vsaj živež. Nikdar se ni slabo kmetovanje huje maščevalo kot danadnes, ko kmet nima niti denarja in tudi ne več niti toliko kredita, da bi si nabavil življenjske potrebščine. Zato je primoran čim več izvleči iz zemlje, da ga še prehranjuje. Zemlja pa mu bo dala, če ji bo tudi on vračal, kar ji gre. Čim boljši bo gnoj, tem boljši bo tudi pridelek! Zato pa mora pameten gospodar skrbeti, da dobi čim več in čim boljšega hlevskega gnoja, kajti vprav gnoj je temelj uspešnega kmetovanja.

Zeleno gnojenje hmelja

Tik pred napadom Nemčije je prinesel »Slovenski hmeljar« članek, ki ga naj hmeljarji dobro prečitajo in po možnosti preizkusijo.

Zeleno gnojenje je menda najstarejši način gnojenja sploh. Ko so naši davni predniki krčili pašnike »gmajne« in podorali rušo, so opazili, da je nekaj let skrbela za rast podorana ruša. Danes zavzema zeleno gnojenje z deteljo in drugimi metuljnicami vedno večji razmah. Na peščenih zemljiščih, ki jih je težko dovolj pregnojiti, sejemo v ta namen lupino ali volčji bob, ki daje podoran dovolj hrane novemu posevku. Vsakdo ve danes, da najboljše obrodi krompir, sajen v poodrano inkarnatsko deteljo ali mačkovec, kakor ji pravi naš kmet zaradi kosmatih listov in menda še bolj zaradi mačjemu repu podobnega cveta. Še celo samo strnišče daje boljši krompirjev pridelek kakor kakršna koli pognojena njiva. Večina misli pri tem gnojenju v prvi vrsti le na dušik, ki ga zbere detelja v zelo izdatni meri s pomočjo drobnih, v mešičke zbranih dušičnatih bakterij, ki so jih polne korenine. Pri tem pa pozabljajo, da postanejo iz sprhnelih korenin svobodne tudi lepe množine kalija, apna, fosforja in drugih gradnikov rastlinskega telesa. Te se nahajajo potem v zemlji v obliki, v kateri jih brez večjih

presnavljanj lahko užijejo rastline, ki jih zasejemo za deteljo. Če vzamemo primer iz naše prehrane, nudi rastlinam zeleno gnojenje isto, kakor nam mesna hrana, ki daje že izdelano snov našemu telesu.

Kolikor je znano, doslej zelenega gnojenja pri hmelju še nihče ni poskušal. Malo izjemo tvorijo tisti naši hmeljarji, ki polagajo otrebljene mladice pri prvem okopavanju na sam sadež in tako gnojijo hmelj z njim samim. Mene pa je na misel, da bi se moglo uvesti v naša hmejišča zeleno gnojenje, napotila neka češka znanstvena razprava o koristnosti mačkovca za zeleno gnojenje koruzi. Tam se navaja, da v Franciji že desetletja s pridom v vinogradih sejejo mačkovec zaradi zelenega gnojenja. Zaman pa sem iskal v vseh dosegljivih knjigah in razpravah kaj поблиžjega, kdaj sejejo tam mačkovec za zeleno gnojenje in vpraševal o tem vinarske strokovnjake. Iti tja pogledat in poizvedet pa se seveda danes tudi ne da kar tako.

Misel pa me ni več izpustila: kar koristi vinogradu, ne bo škodilo hmelju. Posebno me je privlačila podobnost obdelovanja obeh kultur z večkratno kopjo. Po dolgih preudarnih in posvetovanjih z izkušenimi hmeljarji pa sem tvegat prvi poizkus s to novotarijo. Poizkus sem izvedel takole:

Ob zadnjem kultivatoranju tik pred cvetom, to jo v začetku julija, sem zavlekel na redko mačkovčeve pleve, Ob času obiranja hmelja je bila detelja že od daleč vidna, bal sem se pa, da jo bodo obiralci preveč poteptali. Kljub mokremu vremenu pa se je mačkovec pognal konec septembra in pogumno rasel. Tik pred nastopom mraza sem mačkovec, ki se je razrasel v močan kožuh, visok nad 25 cm, podoral. Poizkus mi je pokazal, da zraste v tem času dovolj zelene gmote v hmeljišču. Hrano prične jemati mačkovec tlom šele tedaj, ko je hmelj že nehal rasti in mu to ne more več škodovati. Letos bom poizkus povečal, obenem pa opazoval lansko, z mačkovcem pognojeno parcelo.

Kakšnih koristi si obetam od zelenega gnojenja hmelja, bodo menda vpraševali hmeljarji, ko bodo brali o tej novotariji. Prvič bi hotel s tem odpraviti ali pa vsaj zelo zmanjšati uporabo dušičnatih umetnih gnojil. Vsi vemo, da so umetna dušičnata gnojila dvorezen nož za hmeljarja, kakor strupeno zdravilo: kdor ga jemlje pametno po potrebi, mu koristi, v preobilni meri pa škodi ali ga celo upropasti. Danes močno grešijo hmeljarji, ko o nepravem času in v preveliki meri zasipljejo hmelj z dušičnatimi gnojili. Mačkovec, podoran v primerni rasti, obogati povsem brezplačno vsak hektar hmeljišča s 100 kg dušika, ki je v takšni obliki, da ne more škodovati hmeljski rastlini in ji je vedno na razpolago, da ga po potrebi in pameti vase jemlje. Poleg dušika pa so tudi druge snovi v sprhnini (humusu) mačkovca, ki jih je ta sicer vzel iz zemlje, toda jih ji je lepo prebavljene z bogatimi obrestmi vred tudi vrnil zopet nazaj. Takega ne-sebičneža kar ne najdete na celem svetu, kakor je naš ljubi mačkovec.

O zelenem gnojenju sem nekaj napisal, da bi še kdo naprednih tovarišev tvegat podoben poizkus. Samo mačkovčevo seme tvega pri tem, pridobi pa 100 kg čistega dušika na hektar, kar ustreza 500 kg povprečnega 20% dušičnatega umetnega gnojila. Kakor iz tega sledi, se nikjer tako lahko ne pobirajo jurji in se bodo menda še vedno težje, zato menim, da ne bo odveč, če se naši hmeljarji поблиže seznanijo tudi z zelenim gnojenjem hmelja.

K.